

PRO-SKILLS

basic skills for lifelong learning

**Προϋποθέσεις για
εκπαιδευτικές
πολιτικές που
αφορούν την
ενδυνάμωση κοινωνικά
μειονεκτούντων ατόμων**

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ο αριθμός των ατόμων που προέρχονται από «δύσκολο» κοινωνικό υπόβαθρο, οι οποίοι είναι χωρίς καμία εκπαίδευση ή που μόνο με δυσκολία μπορούν να βρουν δουλειά ως πρώτο τους επάγγελμα, διαρκώς αυξάνει. Η εκπαίδευση ενηλίκων έχει την πρόθεση να παρέχει σ' αυτά τα άτομα ευκαιρίες για ολοκληρωμένα σεμινάρια περαιτέρω εκπαίδευσης και ως εκ τούτου να μπορέσουν να βελτιώσουν τα προσόντα τους.

Η εμπειρία και οι μελέτες από διαφορετικά μέρη της Ευρώπης δείχνουν ότι η εκπαίδευση ενηλίκων και οι προσφορές για δια βίου εκπαίδευση κατά κύριο λόγο, επιδιώκονται από άτομα που ήδη έχουν ένα συγκεκριμένο βαθμό εκπαίδευσης. Οι κοινωνικά μειονεκτούντες συγκεκριμένα, σπάνια βρίσκονται ανάμεσα σε εκπαιδευόμενους.

Στην πραγματικότητα κάθε άτομο ή φορέας που ασχολείται με την εκπαίδευση ενηλίκων και τη δια βίου μάθηση, έχει ευθύνη να ενημερώσει και να προσαρμόσει τις προσφορές του σ' εκείνους τους μαθητευόμενους που τις χρειάζονται περισσότερο. Οι πολιτικοί, οι ενδιαφερόμενοι και άλλα υπεύθυνα άτομα για την εκπαίδευση πρέπει να λάβουν υπόψη τους αυτή την κατάσταση και να αντιπαρέλθουν την κοινωνική ανισότητα στη δια βίου μάθηση.

ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Το Ευρωπαϊκό πρόγραμμα Pro-Skills κάνει μια δική του συνεισφορά για την ενδυνάμωση των κοινωνικά μειονεκτούντων στη δια βίου μάθηση με την προώθηση των αποκαλούμενων βασικών δεξιοτήτων σαν προϋπόθεση για τη δια βίου μάθηση.

Το πρόγραμμα υποστηρίζεται από το πρόγραμμα Grundtvig της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Συμμετέχουν φορείς από επτά Ευρωπαϊκές χώρες και εταίροι με εξειδίκευση σε διαφορετικούς τομείς εργασίας: Εκπαίδευση ενηλίκων, πρόληψη της εξάρτησης, προαγωγή της υγείας και επιστήμη των αθλημάτων.

Για να προάγουμε την ίση πρόσβαση κάθε πολίτη στις εκπαιδευτικές προσφορές, σας προσκαλούμε να γνωρίσετε τις ιδέες του PRO-SKILLS.

Το φυλλάδιο που κρατάτε στα χέρια σας παρουσιάζει τις απαιτούμενες εκπαιδευτικές πολιτικές στις οποίες κατέληξε τα Ευρωπαϊκά Συνέδριο του προγράμματος PRO-SKILLS στο Λουξεμβούργο τον Ιούνιο του 2008 στο οποίο επισημάνθηκε η σπουδαιότητα της δια βίου μάθησης όπως επίσης και η αναγκαιότητα των βασικών δεξιοτήτων.

Για περαιτέρω πληροφορίες, πρακτικές κατευθυντήριες οδηγίες και συγκεκριμένες εκπαιδευτικές ενότητες δείτε στην ιστοσελίδα του PRO-SKILLS www.pro-skills.eu.

ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΕΝΗΛΙΚΩΝ ΚΑΙ ΤΗ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ

Οι εταίροι του Προγράμματος PRO-SKILLS και οι συμμετέχοντες στο Ευρωπαϊκό συνέδριο του Pro-skills στο Λουξεμβούργο τον Ιούνιο του 2008 προσδιόρισαν τις ακόλουθες απαιτούμενες εκπαιδευτικές πολιτικές βασιζόμενοι στην προαναφερθείσα εμπειρία και εξειδίκευση.

- ▶ **Κάθε άτομο έχει το δικαίωμα σε ίση πρόσβαση σε εκπαιδευτικές προσφορές.** Η κοινωνική μειονεξία και οι συνέπειές της δε θα πρέπει να περιορίζουν τις ευκαιρίες ενός ατόμου για δια βίου μάθηση.
- ▶ **Οι παρέχοντες εκπαίδευση φέρουν ευευθυνότητα για την εξασφάλιση της ίσης πρόσβασης.** Φορείς και υπηρεσίες στον τομέα της εκπαίδευσης όπως επίσης και εκείνοι οι οποίοι είναι σε επαφή με τις εν δυνάμει ομάδες στόχου έχουν την ευθύνη να υπολογίσουν και να επιλύσουν τα εμπόδια που θα προκύψουν ενδεχομένως στις δικές τους ομάδες στόχου.
- ▶ **Κάθε μαθητευόμενος θα πρέπει να ενδυναμώνεται για αυτοδιαχειριζόμενη μάθηση.** Ιδιαίτερα οι ενήλικες μαθητευόμενοι θα πρέπει να ενισχύονται να σχεδιάσουν και να εφαρμόσουν την ατομική τους ανεξάρτητη μαθησιακή πορεία και με τη δική τους δικαιοδοσία.
- ▶ **Προσωπικές, κοινωνικές δεξιότητες και δεξιότητες αυτοδιαχείρισης θα πρέπει να εμπεριέχονται σε όλες τις εκπαιδευτικές προσφορές.** Προσωπικές, κοινωνικές και δεξιότητες αυτοδιαχείρισης (αποκαλούμενες και βασικές δεξιότητες) είναι θεμελιακές για κάθε είδους μαθησιακή πορεία, δια βίου μάθηση, ενεργή συμμετοχή στα κοινά και ψυχολογική υγεία. Ως εκ τούτου είναι σημαντικό να γίνουν μέρος όλων των εκπαιδευτικών διαδικασιών στην πρώιμη παιδική ηλικία και στην εφηβεία καθώς επίσης και στο εκπαιδευτικό αναλυτικό πρόγραμμα. Παρ' όλα αυτά υπάρχει ανάγκη για προσφορές που επιτρέπουν στους ενήλικες να εκπαιδευτούν για ελλειπείς βασικές δεξιότητες σε ένα προστατευμένο περιβάλλον. Τυχόν μειονεκτήματα θα πρέπει να ανιχνευθούν νωρίς για να απαντηθούν με αντίστοιχες εκπαιδευτικές προσφορές.

- ▶ **Περισσότερες προσαρμοσμένες προσφορές είναι αναγκαίες για να εξασφαλίζουν ίση πρόσβαση των κοινωνικά μειονεκτούντων ατόμων στη δια βίου μάθηση.** Δυστυχώς προσφορές στην εκπαίδευση ενηλίκων σπάνια φτάνουν σε εκείνους τους μαθητευόμενους που τις έχουν περισσότερο ανάγκη: δηλαδή τους κοινωνικά μη προνομιούχους ανθρώπους. Νέες παιδαγωγικές προσεγγίσεις όπως παραγωγική μάθηση, συνεργατική και εμπειρική μάθηση όπως επίσης και ένα κατάλληλα διαμορφωμένο εκπαιδευτικό περιεχόμενο συναντούν τις ανάγκες και τις προϋποθέσεις των ομάδων στόχου και συνεισφέρουν μεγίστως στη γεφύρωση αυτού του χάσματος.
- ▶ **Η εκπαίδευση σε βασικές δεξιότητες δεν είναι μόνο ένα θέμα που αφορά τους εκπαιδευτικούς οργανισμούς, αλλά επίσης και όλους τους φορείς που εργάζονται με κοινωνικά μειονεκτούντα άτομα.** Φορείς στον τομέα της κοινωνικής εργασίας, της υγείας και του ελεύθερου χρόνου θα πρέπει να χρησιμοποιούν τις επαφές τους για αυτή την ομάδα στόχου ώστε να ενισχύσουν τις βασικές δεξιότητες και να προσφέρουν ειδικές εκπαιδεύσεις. Η σημασία των ΜΚΟ όσον αφορά στην άτυπη εκπαίδευση θα έπρεπε να εκτιμάται περισσότερο και θα πρέπει επίσης να τυγχάνει μεγαλύτερης ενίσχυσης.
- ▶ **Το προσωπικό που εργάζεται με μειονεκτούντες ανθρώπους, αλλά και στην εκπαίδευση γενικότερα θα πρέπει να εκπαιδευτεί περαιτέρω ώστε να μπορεί να εκπαιδεύει με τη σειρά του ανθρώπους στις βασικές δεξιότητες.** Ως εκ τούτου βασικές δεξιότητες και παιδαγωγικές προσεγγίσεις στο πώς να τους εκπαιδεύσουμε θα πρέπει να γίνει μέρος όλων των αναλυτικών προγραμμάτων για την επαγγελματική εκπαίδευση των κοινωνικών λειτουργών, δασκάλων, εκπαιδευτών και άλλων επαγγελματιών που εργάζονται στους τομείς της εκπαίδευσης, κοινωνικής εργασίας κ.λπ. Το πλαίσιο για την εκπαίδευση εθελοντών σε μη κυβερνητικές οργανώσεις θα πρέπει να ενισχυθεί και να βελτιωθεί.
- ▶ **Η Δικτύωση όλων των εμπλεκόμενων φορέων καθίσταται θεμελιακή.** Επαγγελματίες και φορείς θα πρέπει να χτίζουν την ικανότητα για δικτύωση ώστε να επιτύχουν την εξάπλωση της ιδέας της δια βίου μάθησης και των βασικών δεξιοτήτων σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο.

Πληροφορίες για το υπόβαθρο της δια βίου μάθησης και των Βασικών Δεξιοτήτων

ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ

Στα συμπεράσματα το Μάρτιο του 2000, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο έθεσε έναν πολύ φιλόδοξο στόχο για την επόμενη δεκαετία: Η Ευρωπαϊκή Κοινότητα πρόκειται να γίνει “[...] η πιο ανταγωνιστική και δυναμική οικονομική περιοχή στον κόσμο, που θα βασίζεται στη γνώση”, μια οικονομική περιοχή “[...]ικανή να επιτύχει αειφόρο οικονομική ανάπτυξη με περισσότερες και καλύτερες δουλειές και μεγαλύτερη κοινωνική συνοχή”. Η δια βίου εκπαίδευση φαίνεται να είναι μία από τις θεμελιώδεις στρατηγικές για την επίτευξη αυτού του στόχου”[...] όχι μόνο με όρους **ανταγωνιστικότητας και παροχής εργασίας**, αλλά επίσης και με όρους **κοινωνικής ένταξης, ενεργού δράσης του πολίτη και προσωπικής ανάπτυξης**”

Γιατί ως εκ τούτου είναι σημαντική η δια βίου μάθηση και οι παιδαγωγικές της προσεγγίσεις;

▶ **Έκρηξη γνώσης και νέα τεχνολογία της πληροφορίας:**

Οι τεχνικές, επιστημονικές και κοινωνικές εξελίξεις τις τελευταίες δεκαετίες έχουν σαν αποτέλεσμα μία ιλιγγιώδη επέκταση και ταχεία απαρχαίωση της γνώσης.

Χάρη στο Διαδίκτυο και τις παρουσιάσεις με πολυμέσα, ο μαθητεύμενος έχει πρόσβαση σε έναν τεράστιο πλούτο πληροφοριών και γνώσης. Αυτό καθιστά τη μάθηση ανεξάρτητη από χώρο και χρόνο. Για να μπορέσει να αξιοποιήσει τα πλεονεκτήματα των νέων αυτών πόρων, ώστε να πετύχει καλύτερο αποτέλεσμα, η πρόκληση για τον μαθητεύμενο είναι να οργανώσει και να διαχειριστεί την πορεία μάθησης από μόνος του.

▶ **Ενεργή συμμετοχή του πολίτη:**

Η δια βίου μάθηση δίνει τη δυνατότητα στους πολίτες να πάρουν ενεργό μέρος στην κοινωνική και οικονομική ζωή και ως εκ τούτου, να ασκήσουν μία σημαντική επιρροή στην κοινωνία στην οποία ζουν. Επιπλέον εκτός από την καθαρά οικονομική πλευρά της εξειδικευμένης εργασίας, η δια βίου μάθηση συνεισφέρει πρωτίστως στην κοινωνική ένταξη του ατόμου και κατ'επέκταση στην κοινωνική συνοχή, καθώς επίσης και στη βελτίωση της ψυχολογικής του υγείας και γενικότερα της καλής του κατάστασης.

▶ **Ψυχική υγεία:**

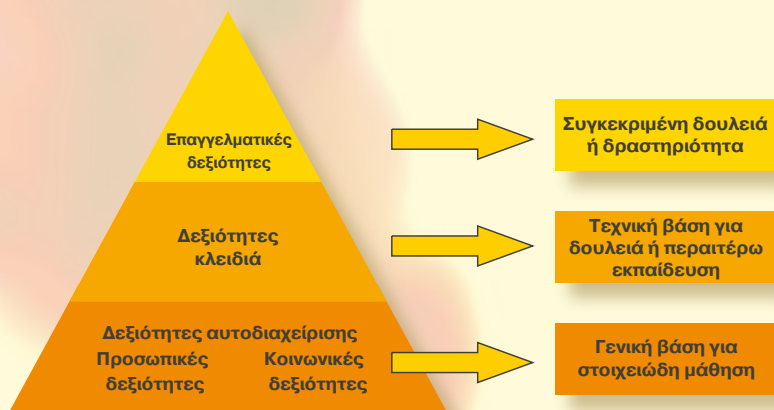
Η μάθηση, η ενεργή δέσμευση του ατόμου στο περιβάλλον του και η ετοιμότητα να αναλάβει τη δική του προσωπική ανάπτυξη είναι σημαντικοί δείκτες της ψυχικής υγείας η οποία προσδιορίζεται ως «καλή κατάσταση, στην οποία το άτομο εξασκεί τις ικανότητές του, μπορεί να συνδιαλλαγεί με τις φυσιολογικές εντάσεις της ζωής, μπορεί να εργαστεί παραγωγικά και αποδοτικά και είναι σε θέση να συνεισφέρει στην κοινότητά του» ΠΟΥ (2001). Η προαγωγή της επιθυμίας για μάθηση και η προαγωγή της υγείας, ως εκ τούτου, διασυνδέονται.

ΒΑΣΙΚΕΣ ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ & Η ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΤΑ ΤΟΥΣ ΣΤΗ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ

Η δια βίου μάθηση είναι μία εξαιρετικά πολύπλοκη διαδικασία: ο μαθητευόμενος πρέπει ο ίδιος να βάλει σχετικούς και ρεαλιστικούς στόχους, να ψάξει και να επιλέξει ευκαιρίες και προσφορές, να έρθει σε επαφή με φορείς, δασκάλους ή εκπαιδευτές πρέπει να τα καταφέρει επιτυχώς με τη μαθησιακή διαδικασία, να διατηρήσει το κίνητρό του, να ξεπεράσει δυσκολίες και εμπόδια κ.λπ.

Χωρίς τις βασικές δεξιότητες και τους κατάλληλους πόρους, η οργάνωση και εφαρμογή όλων αυτών των διαδικασιών είναι πολύ δύσκολη ή ακόμα και αδύνατη. Αυτά αποτελούν την πραγματική βάση για κάθε είδους μαθησιακή διαδικασία και προσωπική ανάπτυξη.

Ένα μεγάλο ποσό χρημάτων δαπανάται στην εκπαίδευση των μειονεκτούντων ατόμων, αλλά χωρίς ενίσχυση των βασικών δεξιοτήτων και χωρίς να ληφθεί υπόψη το κοινωνικό πλαίσιο, τα αποτελέσματα θα είναι περιορισμένα.

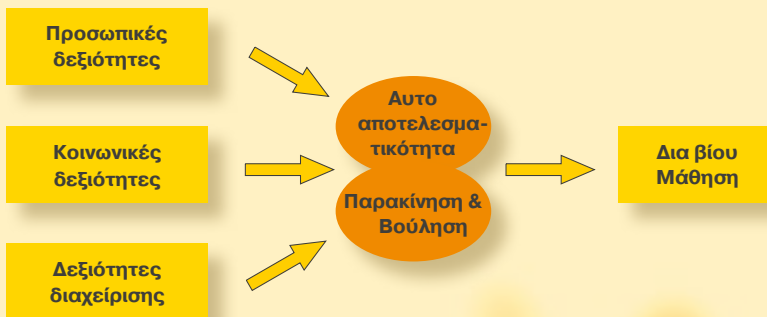
Μπορούμε να διακρίνουμε **τρεις κατηγορίες βασικών δεξιοτήτων**:

- **Προσωπικές δεξιότητες**: έλεγχος του συναισθήματος, έλεγχος της αντίληψης και της ταυτότητας.
- **Κοινωνικές δεξιότητες** όπως συνεργασία και επικοινωνιακές δεξιότητες
- **Δεξιότητες αυτοδιαχείρισης** όπως στοχοθεσία, υπολογισμός πόρων και εμποδίων, αποτελεσματικός σχεδιασμός κ.λπ.

Οι βασικές δεξιότητες επηρεάζουν επιπλέον, την παρακίνηση κάποιου να μάθει και να εμπλακεί ενεργά μέσα στο περιβάλλον και για το περιβάλλον όπου ζει.

Η παρακίνηση είναι ένας συνδυασμός συναισθηματικής και νοητικής αλληλεπίδρασης. Νέες συνθήκες μπορούν να προκαλέσουν αισθήματα, όπως περιέργεια ή αγωνία. Ο άνθρωπος προσδιορίζει τις δεξιότητες και την επινοητικότητα του σε σχέση με τις προσδοκούμενες απαιτήσεις και σταθμίζει τις προοπτικές επιτυχίας των εναλλακτικών διαδρομών δράσης του (αυτο-αποτελεσματικότητα).

Η απλή πρόθεση να επιτευχθεί ένας στόχος συνήθως δεν είναι αρκετή για να ενεργοποιηθεί κάποιος πραγματικά. Μόλις η απόφαση έχει παρθεί οι δεξιότητες για να μετατρέψουμε την πρόθεση σε συγκεκριμένη δράση και να διατηρήσουμε την κινητοποίηση καθ' όλη τη διάρκεια της πορείας, είναι μεγάλης σπουδαιότητας. Το άτομο θα πρέπει να ενεργοποιήσει πόρους, να ξεπεράσει απρόβλεπτες δυσκολίες και να υπερασπιστεί την πρόθεσή του ενάντια σε εναλλακτικές πορείες δράσης.

Μια περαιτέρω πλευρά της κινητοποίησης αφορά τις αξίες και την ταυτότητα του ατόμου. Η κινητοποίηση να μάθει και να εκθέσει κάποιος τον εαυτό του σε καινούργιες καταστάσεις θα είναι υψηλότερη εάν οι στόχοι μάθησης και ο τρόπος με τον οποίον κάποιος μαθαίνει είναι συμβατά με την προσωπική του ταυτότητα. Είναι μια ιδιαίτερη πρόκληση για τον εκπαιδευτή **να ενσωματώσει την αξία της δια βίου μάθησης μέσα στο σύστημα αξιών της ομάδας στόχου** χωρίς να επιβάλλει τις δικές του ηθικές αξίες σ' αυτούς.

Η προώθηση των βασικών δεξιοτήτων σε κοινωνικά μειονεκτούντα άτομα πραγματοποιήθηκε σε τέσσερις πιλοτικές εκπαιδευσεις από την ομάδα του Προγράμματος PRO-SKILLS. Η εκπαιδευτική ιδέα αποδείχτηκε αποτελεσματική και πολύτιμη.

Για την ευρεία διάχυση και την διαρκή προώθηση των βασικών δεξιοτήτων, αλλαγές στην εκπαιδευτική πολιτική και την εφαρμογή των βασικών δεξιοτήτων στο αναλυτικό πρόγραμμα είναι μεγάλης σπουδαιότητας.

ΦΟΡΕΙΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΑ ΕΚΔΟΣΗ:

Centre de Prévention des Toxicomanies
(CePT)
8-10, rue de la Fonderie
L-1531 Luxemburg

Zentrum für empirische
pädagogische Forschung (zefp)
Bürgerstr. 23
D-76829 Landau, Germany

© 2008 CePT, Luxemburg

ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ:

Cristina Bergo, Claudia Jung, Uwe Ch. Fischer, Ann-Mari Bergström, István Bogdándi, Eva Hegyiné Gombkötö, Matej Košir, Thérèse Michaelis, Bernadette Morand-Aymon, Dorothee Nägele, Angela Passa, Carlos Paulos, Jan Ries;

ΕΤΑΙΡΟΙ PRO-SKILLS

Centre de prévention des
toxicomanies (CePT)
Luxemburg (Luxemburg)

Zentrum für empirische
pädagogische Forschung (zefp)
Landau (Germany)

Azienda Sanitaria Locale (ASL)
Milano (Italy)

Fédération suisse pour
la formation continue (FSEA)
Lausanne (Switzerland)

Protasi-Movement
for another lifestyle
Patras (Greece)

Institute for Research and
Development "Utrip"
Grosuplje (Slovenia)

Hochschule Fulda, University
of Applied Sciences
Fulda (Germany)

Wilde Bühne
Stuttgart (Germany)

Irti Huumeista Ry
Helsinki (Finland)

Megyei Egészség Kulturát
Koordináló Alapítvány (MEKKA)
Nyíregyháza (Hungary)

Αυτό το πρόγραμμα υποστηρίζεται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Ούτε η Ε.Ε., ούτε οποιοσδήποτε άλλος που ενεργεί εκ μέρους της Ε.Ε. έχει το δικαίωμα για την περαιτέρω χρήση πληροφοριών από αυτό το εγχειρίδιο.